

Disketten

DIS-Västs medlemstidning

Nr 2 År 2024

Sommar med släktforskning i sikte!

DIS-Väst

DISKETTEN, Medlemstidning för DIS-Väst en regionförening till DIS, Föreningen för datorhjälp i släktforskningen
Org nr: 857208-8691
www.dis-vast.o.se
Adress:
c/o Ylva Amberntsson
Persikogatan 126, 426 56 Västra Frölunda

Innehåll	
Ordförande har ordet	2
Samverkanskonferens	2
Redaktörens spalt	3
Zoomföredrag	3
På nätet eller installerad på din dator, det är frågan	4
Hallands Släktforskarförening	4
Spårvagnstur med DIS-Väst och "Crime Walks"	5
Det stora fallet	5
Att läsa äldre handskrift med ny teknik och samtidigt träna paleografi!	6
Det kan komma en regnig dag	8
Georg Carl von Döbeln	9
Medlemsinformation	11

DISKETTEN

ISSN 1404-0387
Ansvarig utgivare: Ylva Amberntsson
Redaktör: Christina Claeson
E-post: redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Redaktionen förbehåller sig rätten att ändra eller lägga till i texterna. Tidningen redigeras i InDesign. Texterna mailas som Word-dokument eller som en textfil, bilder i jpg-format.
Omslagsbild: Foto: Ylva Amberntsson

Ordförande har ordet

Hej, på er sommaren har kommit tidigt i år, det sa bara pang och allt slog ut nästan samtidigt.

Ute säsongen är igång. Hoppas att ni åker och tittar och känner in platserna där förfäderna har bott och verkat. Dela gärna med er av upplevelserna. Vi behöver alltid material till tidningen. Det behöver inte vara så mycket, lite text och ev. någon bild. Kan ni inte skriva själva så tag kontakt med redaktören så hjälper hon er med detta.

För övrigt är vi i gång med planeringen av bussresan till Malmö. Det är för övrigt fullt upp i den lilla trädgården jag har, väldigt härligt att ta lunch fikat ute.

Jag, Ylva, er ordförande önskar er alla en härlig sommar, så kanske vi ses i Malmö i augusti.

Er ordförande Ylva Amberntsson

Samverkanskonferens

Den 16 mars hade Sveriges Släktforskarförbund sin årliga samverkanskonferens. Utöver de som var från Släktforskarförbundet så var det deltagare från många av de anslutna föreningarna med.

Vi fick bland annat lyssna på Jan Appelquist som berättade hur man bäst tar hand om sina dokument, och vad man inte bör använda. Exempel på det sistnämnda är plastfickor, det är inte så bra om texten fastnar på plasten när den legat ett tag,

En hederlig kulspeppenna från till exempel Ballograf, fabriken som har huserat i såväl Mölndal som i Västra Frölunda gör att texten inte försvinner. Så de där populära pennorna som man kan suddas bort texten med är inte att rekommendera, även om de är praktiska. Inte heller gem och häftklamrar är att rekommendera. De kan som bekant rosta! Utöver den här intressanta föreläsningen så

samtalade vi om ifall föreningarna tar hand om medlemmars arkiv, om så önskas. Vad som var tydligt är att det är en smula svårhanterligt. Papper tar som bekant plats, och många föreningar har inte det utrymme som skulle behövas. En del tar emot digitalt material. Tack och lov finns det diverse olika arkiv som kanske kan ta emot material men då framför allt från föreningar och företag.

Därefter så samtalade vi om vad släktforskare önskar sig från Riksarkivet. Många var det som önskade sig mer generösa öppettider på arkiven, men också att mer material blir digitaliserat och tillgängligt för alla.

Det var en givande konferens, om än en digital sådan som gav mycket ny information och bra samtal mellan släktforskare från hela landet.

Christina Claeson

Redaktörens spalt

Det är mycket nu..., alla som har arbetat inom förskola och skola vet hur det är, utvecklingssamtal, samtal inför övergång till förskoleklass, en och annan gårdsfest eller annat

spännande så som Förskolans Dag, Kikar man i en vanlig kalender så finns det något att fira nästan varje dag. Kaffekopparna, får kanske stå framdukade nästan jämt.

Eurovision Song Contest har precis avslutats, och den ständiga frågan är "Vann rätt låt?" I år var det i många bra framträdanden och framförallt en bra produktion från Sveriges sida.

Inte så mycket släktforskning hemmavid, men däremot går jag igenom en och annan tidskriftssamlare, jo sådana används fortfarande, men det verkar inte pappershandlarna förstå. Skulle i och för sig kunna scanna in det och spara det digitalt, men det är inte riktigt samma känsla

att läsa på skärmen jämfört med att läsa ett "riktigt" papper. Så det håller jag på med just nu i väntan på att bokhyllorna ska upp efter en liten renovering. Utöver detta har det varit bra promenadväder på sistone så det har blivit lite olika promenader kors och tvärs. Kan rekommendera att gå omkring på Lindholmen uppe på Slottsberget. Än så länge stannar färjan där så passa på.

Christina Claeson

Föreningen DIS med Regionföreningar Zoomföredrag

Nyttiga forskartips och spännande fakta utlovas. Alla föredragen hålls kl 19–20, plus frågestund. Föredragen körs i Zoom – alla DIS medlemmar är välkomna

Ni har väl inte missat föredragen som Föreningen DIS och regionföreningarna har haft på ZOOM, Eva Dahlbergs föredrag om Disgen och DNA var det sista för våren, men som ni ser i annonsen så kommer det flera intressanta föredrag i höst så håll utkik i medlemsmailen

25 september
Släktrim –
egenkontroll av släktdata

Jan Lilliesköld

23 oktober
Hantering av foton

Hans Bjernevik

21 november
Skapa en släktbok

Lennart Magnusson

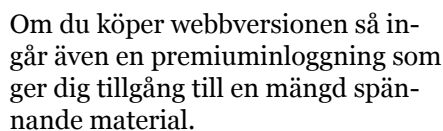
Anmälning och mer information finns på Föreningen DIS och regionföreningarnas hemsidor.

www.dis.se

Manusstopp för Disketten nr 3 2024 är den 2 september 2024.
Skickas till redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Hälsningar Redaktören

- Svenska Ortnamn (databas)
- Släkthistoriskt Forum 1982–2018
- Släktforskarnas årsbok 1988–2016
- Svenska antavlor 1980–2004

- Nationalitetsmatriklar (databas)
 - Medborgarskapshandlingar (databas)
 - Biblioteket
 - Genealogisk Ungdoms Tidskrift
- Själv håller jag mig nog till USB versionen.

Äntligen är webbversionen av Sveriges Dödbok klar och kan köpas på <https://www.rotter.se/> som en prenumeration. Webbversionen beställs på rötter och det behövs en inloggning som du skapar för att du ska kunna söka i programvaran. Webbversionen är ett abonnemang som behöver förnyas varje år för att det skall fungera. Som medlem i Föreningen DIS har du tillgång till en medlemskod på 100 kr. som går att använda i det här fallet, eller om du vill köpa något annat på förbundets sida.

I det senaste nyhetsbrevet från Föreningen DIS, som kom i maj 2014 kan du se hur du gör för att använda koden.

Några skillnader mellan versionerna. Databasen som säljs på USB är en engångskostnad och fungerar endast på PC. Webbversionen fungerar även på Mac i många av de webbläsare som är aktuella för närvarande. En fördel är att rättelser som skickas in till Sveriges Dödbok kommer att synas snabbare och det sker också löpande uppdateringar under året. De olika sökmotoderna skiljer sig lite åt. Det finns fler sökmöjligheter i USB-versionen och den finns även på engelska, vilket inte webbversionen gör. Läs mer på : <https://www.rotter.se/fragor-svar/prenumerationer-abonnemang/4188-vad-skiljer-versionerna-pa-webb-och-usb#rubrik>

4

Spårvagnstur med DIS-Väst och "Crime Walks"

En vacker men ack så blåsig söndag fick vi i DIS-Väst möjlighet att åka med på en rundtur med spårvagn som guidade oss runt Göteborg

med Jan Palmén. Vi samlades vid Drottningtorget och fick en "Doggy Bag" med dricka och tilltugg till resan." När alla väl stigit ombord på den gamla spårvagnen, som annars används till och från Liseberg. Att de har kvar sin numrering är praktiskt för då går det att härleda var de kördes normalt. Den vagn som vi åkte med hade namnet "Stora Långedragsvagnen" och togs i drift 1928 och kördes ända fram till de ställde om till högertrafik 1967. Därefter skedde en hel del ombyggnation och därefter används den framförallt till och från Liseberg, eller till spännande guidningar av Crimewalks och andra företag. Först åkte vi längs med kanalen med alla vackra hus och därefter förbi Stenpiren och ner till Järntorget. Därefter upp mot Sjöfartsmuseet osv.

Eftersom vagnen inte åkte de normala vägarna så tappade jag orienteringen efter ett tag. Området nere vid Kungs Ladugård, som har en spännande historia, som så mycket annat i Göteborg när man väl börjar läsa lite.

Mycket av det som Jan Palmén berättade handlar om brott och straff, och det kanske inte var så konstigt att det förekom, många hade det dåligt ställt ekonomiskt. Bostadsstandarden var låg, många av dessa hus är nu rivna. Närheten till havet och många sjömän från världens alla håll gjorde säkert sitt till. Det var en spännande rundtur med spårvagnen och mycket ny och intressant information.

Christina Claeson

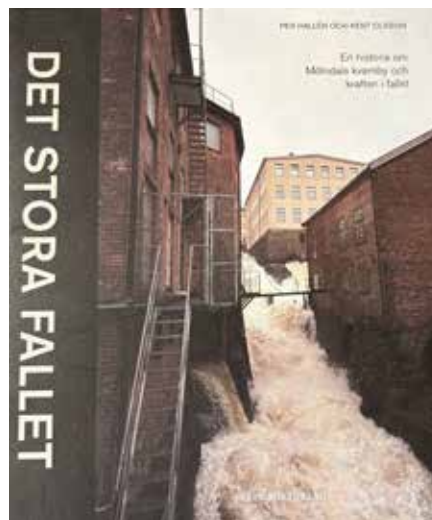
Källor: MBo1 208 | Spårvägsällskapet Ringlinien

Det stora fallet

En historia om Mölndals Kvarnby och kraften i fallet, av Per Hallén och Kent Olsson

För den som bor i området kring Kvarnbyn, eller är intresserad av Industrihistoria så är den här en bok att läsa och lägga fram på bordet. Så mycket intressant som funnits där och så mycket som försvunnit. Tur att husen vid Stora Götafors är kvar och att forsen fortfarande virvlar mer från Götaforsliden, vatten som kan ha sitt ursprung från någon av de sjöar och vattendrag långt ifrån Mölndal.

Det har funnits bebyggelse här redan på 1300-talet, och alla som gått

omkring i området vet vilka branta sluttningar det är ner mot Mölndalsån. Kraften i vattnet kunde användas till mycket.

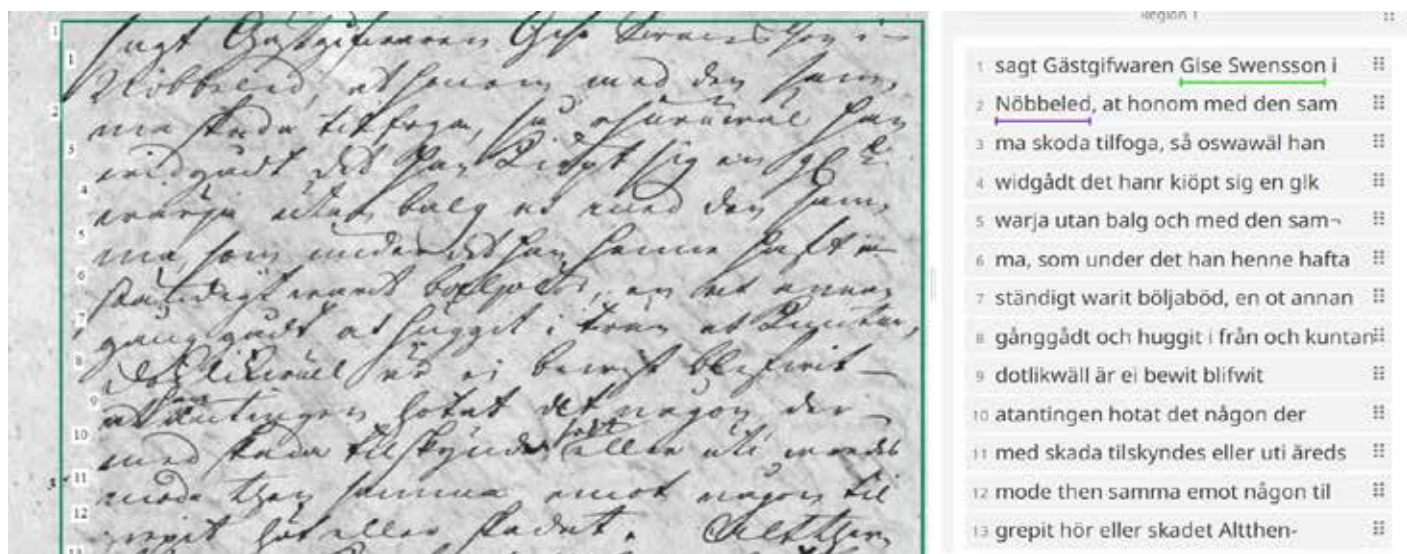
Det har funnits många olika sorts verksamhet i Kvarnbyn, kvarnarna var många och ljudnivån torde ha varit väldigt hög när alla industrier var igång.

Det här är en bok att bläddra i och förundras över, ett dokument över en tidsepok som nu ersätts av annat.

Christina Claeson

Källa: En historia om Mölndals Kvarnby och kraften i fallet, av Per Hallén och Kent Olsson, Sekel Bokförlag 2010

Att läsa äldre handskrift med ny teknik och samtidigt träna paleografi!

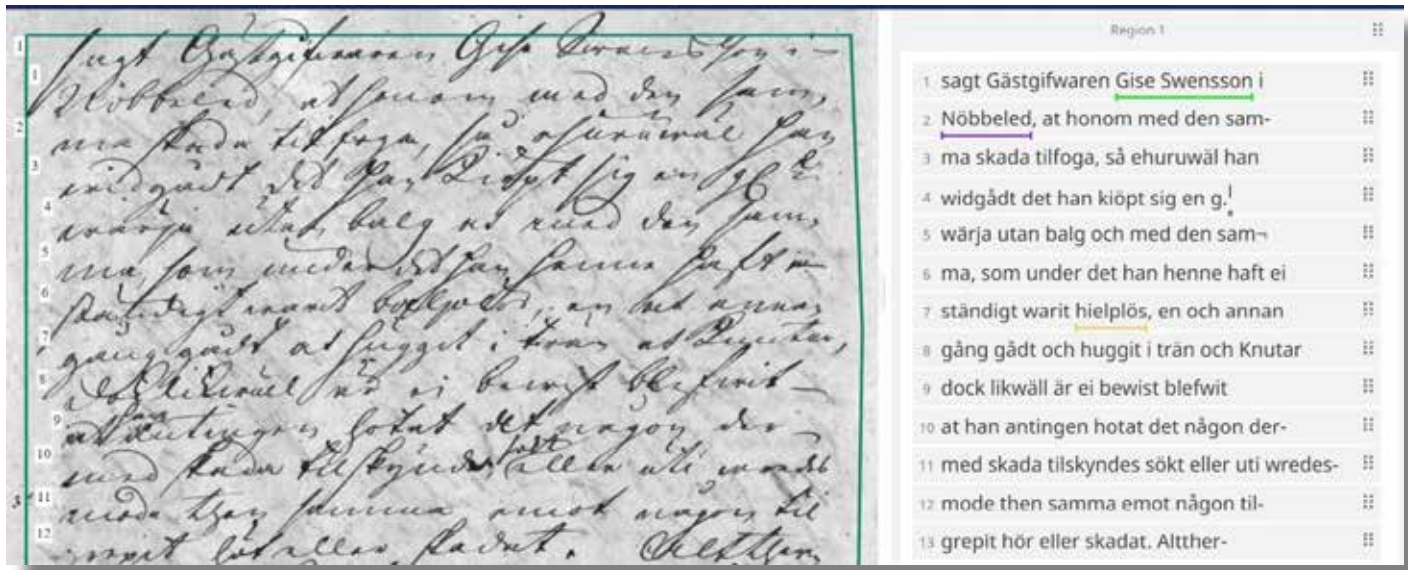
Hela senaste numret av Släkthistoriskt forum (nr 2, 2024) handlade om hur ny teknik kan förändra sättet att släktforska och tog ett grepp om framtida möjligheter. Det är verkligen något som ligger i tiden. Vem har inte önskat sig en maskin som kunde hjälpa till att läsa gammal text i domböcker från 1700-talet? Men den tekniken finns redan här! Det låter för bra för att vara sant och det är det i viss mån också.

AI-verktyget Transkribus är en plattform för texttolkning, som har utvecklats av universitetet i Innsbruck (<https://www.transkribus.org/>). Där finns en tidsbestämd gratistjänst där du kan ladda upp ett dokument och få det översatt. Den baseras på HTR (handwritten text recognition technology) som är en vidareutveckling av OCR. På plattformen finns olika AI-modeller som har tränats till att kunna läsa olika texter på olika språk och från olika tidsepoker. Nyligen lanserades den svenska modellen "The Swedish Lion I" från Riksarkivet på

Transkribus. "Lejonet" har tränats med en mängd olika dokument från 1600-1800-talet, tillsammans 15,6 miljoner ord. Den är så vältränad att den bara har en felprocent på 4,00 %, men det stämmer självklart inte för alla projekt. Måttet kallas för CER och är en förkortning för "Character Error Rate" som är felprocenten på de översatta bokstäverna/tecknen. Tekniken finns alltså redan här, men som vanligt kräver det en viss insats från användaren. Vi släktforskare stöter ofta på den ganska nya uppfattningen att man inte behöver släktforska själv, utan bara kan trycka på en knapp någonstans på internet och så rullas hela det egna släkträdet upp, verifierat och klart! Samma sak är det här, det finns en uppfattning att det bara är att mata in text så läser AI automatiskt in en perfekt "översättning". Har man tur kan det vara nästan så, men med lite svårare tysk frakturskrift från 1700-talet (där man verkligen har behov att få hjälp med att tyda handskriften!) blir det betydligt svårare.

Det finns dock ännu inga genvägar för att analysera handskrivna texter, utan kräver en hel del arbete beroenden på vad man vill åstadkomma. Det första kriteriet är att dokumentet är återgivet i någon digital form, inskannat eller fotograferat. Filen laddas in på Transkribus och sedan kan förvandlingen börja. Nedanstående är ett exempel på en transkribering. Det är en halv sida i Uppvidinge härads dombok från 1751-1752 (A1a:16, s. 632) av Lejonet och visst får man en idé om vad det aktuella brottet skulle bestå i. Dock är det många bokstäver/ord som verkar vara lite väl felkodade för att tolkningen ska bli den rätta.

Idén är att sedan manuellt rätta befintlig text så källtroget som det går, för att senare kunna träna Lejonet även på denna skrivares handstil. Alternativet kan vara att träna upp en egen modell med Lejonet som bas (eller någon annan av befintliga modeller på Transkribus) om man tänker sig att transkribera flera domböcker exempelvis inom samma

geografiska område och tidsperiod. Den manuellt färdigrättade sidan, kallas för träningsdata eller Ground Truth. Under träningen av modellen används dessa data för att lära modellen att tyda handskriften rätt och även vissa sidor som används till valideringsdata. Dessa kontrollerar under samma träningsprocess, kvaliteten på den modell som tränas. Det innebär att man får rätta många sidor för att kunna träna en modell. Rättningen kan se ut som nedan, innan man är nöjd. De färgglada understrykningarna är taggningar för personnamn, orter och de ord man själv är osäker på. De första kan användas till att göra register och de osäkra orden (hela raden) tas inte med i träningen.

Det var alltså inte gästgivaren Gise

Svensson som gått omkring och huggit med en blottad wärja i de småländska skogarna 1752, utan en soldat vid namn Pär Jonsson Carbin (det är inte med i översättningen utan längre ner på aktuell sida). Han blev inte straffad för detta, men "allfwarligen förmant att ej onödigtwis blottade wärjor bära och handtera".

Innan man blir nöjd med sin modell kan det innebära upprepade träningar. Vill man dock bara transkribera några enstaka sidor i en viss volym, så kan man pröva att använda flera olika modeller och rätta de sidor man är intresserad av och nöja sig med det. Den aktuella modellen ger dig dessutom läshjälp med svårsläsliga ord så efter att ha rättat några sidor så har du även fått en

snabbkurs i paleografi! Det kommer nog ta ett tag innan vi har "Transcribus Translate", men utvecklingen går fort och visst så har detta framtiden för sig. Men självklart finns det farhågor om vad detta gör med vår arkivforskning. Det tål att tänka på både vid digitalisering och transkribering. Det påverkar bland annat om man förstår hur ett arkiv är uppbyggt. Frågor man kan ställa sig är: Får vi själva kontroll över vad som egentligen står i de gamla källorna? Eller är AI som kommer att styra vad vi ska hitta i källorna och inte vi själva?

Aina Wenneberg Wallström

Det kan komma en regnig dag

Även om det har varit ett par fantastiska veckor så här i maj så kan vädret ändra sig. Vad passar då bättre än att använda några av de kontroller som finns i Disgen.

Här kommer ett exempel ifrån den funktioner som du kan använda.

Arkiv

Orter

Verktyg

Fönster

Hjälp

Under verktyg

Kontrollera och rätta databasen

Innan du kör någon av funktionerna nedan bör du absolut göra en säkerhetskopia.

Välj vilken kontroll som ska göras

☐ Egna orter som fått församlingskod

☐ Kontrollera och rätta strukturerade källor

☐ Databaskontroll och rättning

☐ Filer i bild- eller multimediantotiser som inte kan hittas i datorn

☒ Filer i DgPic som inte används av någon notis

☐ Filer i DgMap som inte är registrerade i kartdatabasen

Starta

Stäng

Observera att det rekommenderas att göra en säkerhetskopia innan du använder någon av dessa funktioner!

När du som i det här fallet får letar efter filer i DgPic som inte används i någon notis, kommer det kanske upp en lista med filer som inte används av någon notis när du gör den här kontrollen. Det kan vara värt att kika igenom de bilderna och se om de kanske ska ligga kvar där eller inte.

C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\img060.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\img072.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\img073.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\Isak Petter Larssom.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\Johanna Johansdotter.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\k-n 2.bmp
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\Karl Nilsson 2.jpg
C:\Users\ch_c\Disgen\Disgen 2023 använd\DgPic\Pappas gren\Karl Nilsson.jpg

Jag väljer att exportera listan till Excel och spara den som ett dokument. Den översta bilden saknar namn på vad den föreställer, jag går in i DgPic och letar upp bilden, och ser att jag missat att lägga in den under den familjen där den hör hemma. Passar också på att ändra namnet på bilden. Jag går sedan in i Excel-filen och markerar filen, och skriver en notering om att filnamnet är ändrat.

Därefter så går jag in på den person där bilden hör hemma och skapar en ny bildnotis i Disgen och kopplar den till den bilden som nu har ett namn som gör att jag vet var den hör hemma i släktträdet.

Fortsätter sedan med resten av bilderna....

Ett bra sätt att ordna till bilderna som man har i Disgen.

Georg Carl von Döbeln

Kör man väg 2687 mellan Falköping och Varnhem kommer man till Håkantorp. Sväng av där och efter några kilometer grusväg är man framme vid Stora Torpa i Segerstad. Georg Carl von Döbelns födelseplats 1758.

Stora Torpa gård var målet för årets vårutflykt med Falbygdens Släktforskarförening.

Ett 20-tal medlemmar hade hörsammat inbjudan och slutit upp i det fina vårvädret. På plats möttes vi av Peter Hjelm från Döbelnförbundets styrelse som berättade att huset vi ser idag är samma hus som Georg bodde i, om än något kortare och utan de två flyglar som fanns på 1700-talet. Dessa delar hade monterats ner på 1800-talet och an-

Finsk frimärke med Georg Carl von Döbeln. Edelbergs teckning till "Fänrik Ståls Sägner": Döbeln vid Jutas. Utgivet 1955.

vänts till husbyggen på annat håll i socknen.

Men egentligen började historien mycket tidigare. Johan Jacob Döbelius var en tysk läkare som 1695 var på resa från Rostock till England. Fartyget tvingades söka nödhamn i Göteborg och där blev Döbelius kvar. Efter läkarjobb i Göteborg och Bohuslän kom han till Skåne och Ramlösa. Här undersökte han källan och upptäckte dess hälsoegenskaper. År 1707 invigde han den. Hans bild finns än i dag på flaskor från Ramlösa och sprids över världen. Han blev också professor vid Lunds Universitet.

Hans sonson häradshövdingen Johan Jacob von Döbeln och hans

Minnesmärke uppsatt av Götiska förbundet

hustru Anna-Maria Lindgren hade bosatt sig på Stora Torpa och här föddes sonen Georg Carl den 29 april 1758 samt hans äldre bror och yngre syster. När Georg Carl är åtta år gammal avlider fadern och släktingar sätter honom i skola i Tun för att studera till präst. Något han inte är förtjust i. Han hade mer fallenhet för krigaryrket och skriver in sig vid Sjökadettskolan i Karlskrona år 1773 och tog officersexamen 1775. Även ett par års juridikstudier blev det. Han började sin militära bana som

Det som är kvar av det ursprungliga huset där G C von Döbeln föddes

fänrik i svenska armén. Reste sedan utomlands och tjänstgjorde i både Frankrike och Indien. Kom hem och deltog i Gustav III:s ryska krig 1788-1790.

Peter Hjelm berättade mycket om Georg Carl von Döbelns liv som soldat, skottskadan i pannan (därav det svarta pannbandet), lanthushållet i Ölme i Dalsland, finska kriget 1808-09, fängelsetiden, m.m. Men jag nöjer mig med att notera att han avled i Stockholm den 16 februari

1820 och är begravd på Sankt Johannes kyrkogård i Stockholm.

Han är en stor hjälte i Finland och känd genom Johan Ludvig Runebergs diktsamling "Fänrik Ståls sägner".

Efter föreläsningen samlades vi alla i trädgården för en stunds gemensam fika från medhavda kaffekorgar.

Kent Jiresjö

Peter Hjelm framme till höger pratar några av mötesdeltagarna.

Avsändare:
DIS-Väst
c/o Ylva Amberntsson
Persikogatan 126
426 56 Västra Frölunda

Medlemsinformation

Ordf.: Ylva Amberntsson, Västra Frölunda
V.Ordf.: Karin Nirvander, Askim
Kassör: Martin Johnsson, Stråvalla
Skr.: Kristina Andersson, Lidköping

ordf@dis-vast.o.se
vice.ordf@dis-vast.o.se
kassor@dis-vast.o.se
sekr@dis-vast.o.se

Ledamöter

Christina Claeson, Göteborg
Kjell Croné, Göteborg
Ing-Britt Olsson, Västra Frölunda
Bengt Lundin, Mölndal

redaktor.disketten@dis-vast.o.se
ledamot7@dis-vast.o.se
ledamot8@dis-vast.o.se
ledamot9@dis-vast.o.se

Suppleant

Jonny Holm, Göteborg

ledamot10@dis-vast.o.se

Revisorer:

Margareta Lund, Alingsås
Bengt Knutsson, Bohus Björkö

revisorer@dis-vast.o.se
revisorer@dis-vast.o.se

Revisorssuppleant

Ann-Helen Lindström, Mölndal

revisorer@dis-vast.o.se

Valberedningen

Aina Wallström, Billdal
Vakant

valberedning@dis-vast.o.se

Redaktör och webbansvarig

Christina Claeson, Göteborg

redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Disbytbud

Annelie Kedehag, Västra Frölunda
Charlotte Börjesson, Västra Frölunda 031-47 80 93

kedehag@outlook.com
charlotte.borjesson@telia.com

Disgenfaddrar

Christina Claeson, Göteborg
Hans Nyman, Sjömarken 033-25 40 75
Tomas GH Johansson, Svenljunga, 0705-42 43 28

ch_claeson@hotmail.com
hansnyman@telia.com
tomasgh@live.se

Disgen för Linux

Roy Johansson , Borås, 033-7709522
Mobil 0709-706170

roykleva@gotanet.com

Min Släkt fadder

Kjell Croné, Göteborg
Annelie Lindgren Kedehag, Västra Frölunda

crone.kjell@gmail.com
kedehag@outlook.com

HEDERSMEDLEMMAR

Bertil Magnusson, Partille
Björn Molin, Västra Frölunda
Ingrid Länestad, Västra Frölunda
Jan-Åke Thorsell, Västra Frölunda
Ulla-Britt Wallgren, Kinna
Kjell Weber, Torslanda
Charlotte Börjesson, Västra Frölunda
Kent Lundvall, Uddevalla
Einar Gustafsson, Västra Frölunda